

ISSN 2223-3822

Panchenko, M. (2024) Problems and prospects of development market of organic fertilizers in Ukraine. Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 30, no. 1, pp. 86-97. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pmodvu.pdf>

SEPS

Journal

Socio-Economic
Problems and the State

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ В УКРАЇНІ

Марія ПАНЧЕНКО

Національний університет «Одеська політехніка»

просп. Шевченка, 1, м. Одеса, 65044, Україна

e-mail: mary1@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7713-6139>

Article history:

Received: April, 2024

1st Revision: May, 2024

Accepted: May, 2024

JEL classification:

M12

M14

M16

UDC:

635.338

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2024.01.086>

Анотація: У світовому контексті, зростання популярності органічних добрив та їх використання стає не лише питанням ефективності в сільському господарстві, але й частиною глобальних стратегій збереження навколишнього середовища та сталого розвитку. У цьому контексті, Україна, яка володіє великими сільськогосподарськими ресурсами, може виступати як ключовий учасник у розвитку цього сектора.

Важливим кроком для України є не лише розвиток власного виробництва органічних добрив, але й активне залучення до світового ринку. Це означає розробку високоякісних продуктів, які відповідають міжнародним стандартам, а також ведення маркетингових та просувальних кампаній для привертання уваги світових споживачів.

В статті досліджено стан та перспективи розвитку українського сектора органічних добрив. Відзначаються основні проблеми, такі як недостатність інвестицій та низька обізнаність фермерів, а також вказується на потенціал для подальшого зростання в контексті зростаючого попиту на органічні продукти як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Були представлені основні виробники українського ринку органічних добрив та проведена оцінка інтенсивності конкуренції на ринку органічних добрив, розрахований індекс Херфіндала-Хіршмана.

Розглядаючи європейський досвід у збуті органічної продукції, який вказує на різноманітність каналів збуту, можна визначити, що Україна має потенціал розвинути свої ринки збуту органічних товарів у напрямку, подібному до західних країн.

Участь міжнародних донорських організацій та фондів у фінансуванні проєктів, спрямованих на розвиток органічного сектору в Україні, також може надати значний поштовх для його зростання. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, дослідження в сфері органічного землеробства, а також проєкти, спрямовані на підвищення обізнаності споживачів та популяризацію органічних продуктів.

Важливо залучити до розвитку органічного сектору державні органи, громадські організації та приватний сектор. Співпраця між цими суб'єктами може сприяти розробці ефективної стратегії розвитку органічного виробництва, а також підтримці ініціатив, спрямованих на збільшення обсягів виробництва та споживання органічних продуктів здоровому способу життя населення.

Ключові слова: маркетинг, органічні добрива, ринок, конкурентоспроможність, органічні продукти, екологізація.

Панченко М. Проблеми та перспективи розвитку ринку органічних добрив в Україні. Соціально-економічні проблеми і держава. 2024. Вип. 1 (30). С. 86-97. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pmodvu.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Україна має значний потенціал у виробництві органічних добрив, проте існують ряд системних проблем, які ускладнюють розвиток цього сектора. Недостатність інвестицій, обмежена інфраструктура для виробництва органічних добрив, а також недостатня освіченість фермерського сектору стосовно переваг використання органічних добрив – це лише деякі з проблем, які перешкоджають повному розвитку сектора органічних добрив в Україні. Однак, вирішення цих проблем може стимулювати розвиток сільського господарства, підвищити ефективність виробництва та сприяти створенню екологічно чистого продукту.

Сьогоднішнє суспільство стикається зі значними проблемами в галузі харчування та екології. За останні десятиліття велика увага приділяється питанням збереження здоров'я та екологічної стійкості. Одним з ключових аспектів цього є споживання продуктів, які не містять шкідливих хімічних домішок та є дружніми до навколишнього середовища. Україна, яка має значний потенціал у вирощуванні продуктів харчування, поступово відкривається органічному ринку. Проте, існують певні виклики та перешкоди, які стримують розвиток органічного сектору в країні. Недостатня свідомість споживачів, відсутність ефективної системи сертифікації та стандартизації, а також потреба у подальших інвестиціях у розвиток інфраструктури – це лише деякі з них.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні дослідження та публікації свідчать про зростаючий інтерес до сектора органічних добрив в Україні та світі загалом. Зазначається, що попит на органічні продукти постійно зростає, особливо серед споживачів, які цінують екологічність та якість продукції.

Органічне виробництво у світі досліджували такі видатні вітчизняні вчені, як О. А. Томашевська [1], В. І. Артиш [2], О. М. Маслак [3], В. В. Липчук [4], Б. І. Шувар [4]. Реалії та перспективи органічного виробництва у світі досліджувала О. А. Томашевська [1]; органічне виробництво в країнах ЄС вивчав В. І. Артиш [2]; О. М. Маслак [3] проаналізував світовий ринок органічної продукції; В. В. Липчук [4] та Б. І. Шувар [4] розглянули органічне виробництво в Україні в контексті світового сільськогосподарського розвитку. Дослідження також вказують на те, що розвиток сектора органічних добрив може вирішити деякі проблеми, пов'язані зі зміною клімату та забезпеченням стійкого розвитку сільського господарства. Використання органічних добрив сприяє підвищенню плодючості ґрунтів, зменшенню забруднення ґрунтів та водойм хімічними речовинами, а також підвищенню якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Проте, деякі дослідження вказують на те, що існують проблеми, такі як недостатність наукових досліджень у цій області, нестача ефективних технологій виробництва органічних добрив, а також відсутність чіткої регулятивної бази, яка б стимулювала розвиток цього сектора.

Враховуючи ці аспекти, важливо проводити подальші наукові дослідження для розробки нових технологій та покращення якості органічних добрив. Також потрібно створити сприятливі умови для інвестицій у цей сектор та розробити ефективну регулятивну політику, що сприятиме розвитку виробництва та використання органічних добрив.

3. Постановка завдання.

Метою статті є проведення аналізу сучасного стану українського ринку органічних добрив, виявлення основних проблем, що перешкоджають його повному

розвитку, а також визначення можливих шляхів подальшого розвитку цього сектора.

4. Виклад основного матеріалу.

Сучасний стан українського ринку органічних добрив свідчить про зростаючий інтерес як споживачів, так і виробників до цього напрямку. За останні роки в Україні спостерігається збільшення обсягів виробництва органічних добрив, що відповідає підвищеному попиту на екологічно чисті продукти. Це стимулює розвиток сектора, проте на шляху до його повного розквіту стоять певні проблеми.

Перша проблема, яку слід вирішити, – це недостатність інвестицій у виробництво органічних добрив. Без достатнього фінансування виробництво не може розвиватися швидкими темпами та впроваджувати нові технології, які підвищили б ефективність та якість продукції.

Друга проблема – це низька освіченість фермерського сектору щодо переваг використання органічних добрив. Багато фермерів все ще віддають перевагу традиційним методам вирощування, оскільки не володіють достатньою інформацією про переваги органічного землеробства.

Третя проблема – конкуренція та ринкові вимоги, недостатня підтримка уряду, управління ризиками, земельні та ресурсні обмеження, ефективне використання ресурсів, відсутність обізнаності споживачів.

Четверта проблема – обмежена інфраструктура для виробництва та розповсюдження органічних добрив. Відсутність спеціалізованих підприємств та інфраструктури ускладнює процес виробництва та збуту органічних добрив.

П'ята проблема – високі витрати на органічне виробництво, які часто стають перешкодою для малих сільськогосподарських господарств.

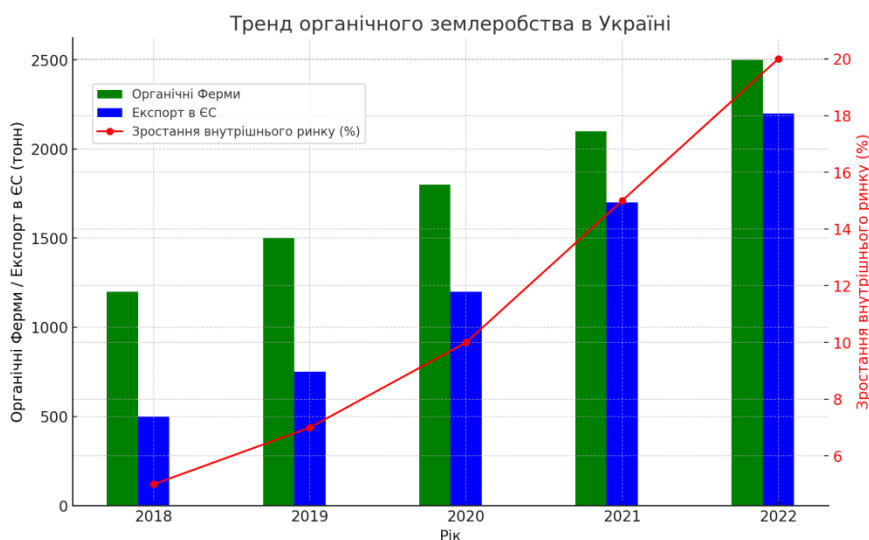
Щоб зробити ринок органічних добрив в Україні більш конкурентоспроможним та розвинутим, потрібно вирішувати ці проблеми та розробляти стратегії стимулювання розвитку сектора.

Згідно з європейським досвідом, 73% органічної продукції реалізується через роздрібну торгівлю, 15% – безпосередньо від виробників та через ринки і 12% – через спеціалізовані магазини, в тому числі інтернет-магазини. Різноманітність каналів збуту вражає: спеціалізовані органічні ринки, невеликі роздрібні магазини, торгові зали супермаркетів, багаторівневі прямі продажі та інтернет-магазини. У США органічні продукти здебільшого продаються на місцевих фермерських ринках [1].

Розглядаючи європейський досвід у збуті органічної продукції, який вказує на різноманітність каналів збуту [6], можна визначити, що Україна має потенціал розвинути свої ринки збуту органічних товарів у напрямку, подібному до західних країн. Проте, рейтинг України у цьому питанні є досить низьким. Згідно з даними, Україна посідає останнє місце серед зазначених країн у використанні органічних угідь. Це свідчить про те, що потенціал розвитку органічного сектора у нашій країні ще не повністю використаний.

Одним зі способів підвищення популярності органічних товарів серед споживачів може стати активне впровадження освітніх та маркетингових кампаній. Це дозволить пояснити споживачам переваги органічних продуктів та збільшити їхню популярність. У подальшому, для досягнення високих показників у розвитку органічного сектора, необхідно не лише підвищити обсяги виробництва органічних товарів, але й створити сприятливі умови для їх збуту та популяризації серед споживачів.

Розглянемо тренд органічного землеробства в Україні до початку повномасштабного вторгнення, тобто у період 2018-2022рр. (рис.1).

Рис. 1. Тренд органічного землеробства в Україні у 2018-2022 рр.

Джерело: сформовано автором за [7]

За останні роки багато українських фермерів переходять на органічне виробництво, приваблені високим попитом на ці продукти на внутрішньому та зовнішньому ринках. Зокрема, органічний сектор в Україні орієнтується на експорт, особливо до країн Європейського союзу, де попит на органічні продукти надзвичайно великий.

В Україні є не так багато регіонів, де можливе вирощування екологічно чистої продукції, на рівні сирових світових стандартів: Північно-Полтавський, Вінницько-Прикарпатський, Південно-Подільський, Північно Східно-Луганський.

Такі резерви площі органічних сільськогосподарських угідь дають змогу посісти одну з найвищих позицій на міжнародному рівні.

Розвиток органічного сектору в Україні сприяє не тільки збільшенню кількості органічних ферм, але й розширенню асортименту вироблених органічних продуктів. Серед найбільш популярних органічних товарів, які виробляються в Україні, можна виокремити зернові, олійні культури, ягоди, фрукти та овочі. Окрім того, Україна є одним із провідних світових виробників органічного меду та горіхів.

Отримані дані обґрунтовують необхідність активізації діяльності українських виробників органічних добрив для конкуренції на світовому ринку. Використання певних показників та коефіцієнтів дає можливість отримати об'єктивну оцінку потенціалу України на ринку органічних добрив порівняно з іншими країнами.

Україна займає 11 місце в Європі по площі органічних земель 421 тис. га., серед яких зернові, нішеві культури. Прогнозується і подальше зростання виробництва органічної продукції в країні.

Зміни в структурі імпорту, зокрема зменшення імпорту органічних зернових та збільшення імпорту тропічних фруктів, олійних культур, сої та цукру, можуть відображати зміни в споживчих уподобаннях та попиті на ринку ЄС. Це може відкривати нові можливості для українських виробників або потребу у зміні стратегій експорту для задоволення нових ринкових вимог.

Усі органічні продукти повинні мати сертифікати підтверджуючі відповідність продукції стандартам. Сертифікація відбувається наступним чином [9]:

1. Заява та документація: Фермер або виробник подає заяву на сертифікацію та надає відомості про свою ферму або виробництво, включаючи використані практики та матеріали.

2. Інспекція: Сертифікаційний орган проводить інспекцію на місці, щоб перевірити дотримання стандартів органічного виробництва. Інспектори оцінюють умови вирощування, використані методи та матеріали.

3. Оцінка та прийняття рішення: Після інспекції сертифікаційний орган робить оцінку відповідності виробництва стандартам органічного виробництва. Якщо відповідність підтверджується, фермер або виробник отримує сертифікат органічного виробництва.

4. Моніторинг та перевірка: Після отримання сертифіката органічного виробництва, фермер або виробник зобов'язаний продовжувати дотримуватися стандартів органічного виробництва. Регулярні інспекції та перевірки здійснюються для забезпечення відповідності.

В Україні існують кілька сертифікаційних організацій, які виділяють сертифікати органічного виробництва відповідно до національних та міжнародних стандартів:

- Organic Standard: Це одна з провідних сертифікаційних організацій в Україні, яка надає сертифікати відповідно до стандартів органічного виробництва.
- Ekocert: Ця організація активно займається сертифікацією органічних продуктів в Україні та інших країнах світу.
- «Держпродспоживслужба»: ця державна служба відповідає за реєстрацію та контроль якості органічних продуктів на внутрішньому ринку України.
- Українська асоціація органічного руху (Ukrainian Organic Movement Association): Ця асоціація займається розвитком органічного виробництва в Україні та надає консультаційну підтримку фермерам та виробникам щодо сертифікації.

Розглянемо ключові учасники цього ринку, оцінимо їх досягнення та внески у розвиток аграрного сектору України. Інноваційні технологічні рішення щодо оброблення ґрунту зможуть перетворитися в значний вклад у зростання врожайності та забезпечення продовольчої безпеки країни.

До найбільших вітчизняних виробників органічних добрив відноситься:

1) ТМ «Галичина». З 1991 р компанія «Галичина» працює в сфері виробництва торфу, субстрату та здійсненні міжнародних перевезень. Від 2010 р. підприємство починає виготовляти органомінеральні добрива (торф'яні гумати калію) для збільшення врожайності. Також ці види добрив допомагають зняти стрес у рослин, покращити їх імунну систему в сфері органічного сільгоспвиробництва.

Таким чином, значний обсяг роботи компанії на ринку сільгоспвиробництва дозволив ТМ «Галичина» стати однією із крупних постачальників органомінеральних добрив в Україні. У компанії працюють кваліфіковані фахівці, які завжди можуть допомагати клієнтам щодо вибору товарів і надавати корисну інформацію.

Варто зауважити, що агрономи підприємства постійно працюють над підвищенням своєї кваліфікації, надають рекомендації та формують відповідь на питання по технологіях вирощування різних культур. На сьогоднішній день, ТМ «Галичина» успішно експортує власну продукцію до Європейського Союзу і в цьому напрямку буде розвиватися й надалі.

В структурі підприємства функціонує технологічний відділ та служба контролю якості, які гарантують високі стандарти виробництва. Компанія має великий успіх на ринку органомінеральних добрив в першу чергу завдяки співпраці із зарубіжними партнерами, за що і отримала сертифікат від провідних українських компаній цієї сфери діяльності із відзнакою «Рекомендуємо».

2) Agro.Bio™. Agro.Bio™ є вітчизняним виробником біологічних засобів захисту рослин, органічних добрив і інших препаратів, що пройшли успішно всі випробування держави та отримали відповідні патенти. Таким чином, органомінеральні добрива

Agro.Bio є високоякісними і їх виробництво здійснюється із врахуванням потреби вітчизняного ринку стимуляторів росту рослин.

Починаючи з 2014 р компанія активно розробляє та впроваджує комплексні халатні мікродобрива на основі гумату, що дозволило у 2017 році представити високоякісні мікродобрива.

До асортименту продукції Agro.Bio™ належить гумат калію та гумат натрію, що має високу якість сировини та готової продукції. Унікальність таких комплексних мікродобрив полягає в тому що з гуматами вони мають більш ефективніший вплив на рослини навіть в екстремальні погодні умови, такі як посухи чи заморозки.

Компанія працює завжди над розробкою та впровадженням інновацій для покращення якості продукції. Позитивні результати при використанні препаратів були отримані на полях Чернігівщини, про що було зазначено професійними агрономами, агрохолдингами та фермерами.

3) ТЗОВ «Українські гумати». ТЗОВ «Українські гумати» є перспективним вітчизняним виробником органічних добрив та стимуляторів росту для сільгосп підприємств. Компанія постійно працює над підвищенням врожайності та виробництвом екологічно чистої продукції.

Висока якість продукції та розвинена дистриб'юторська мережа дозволили ТЗОВ «Українські гумати» успішно бути представленою на українському ринку та завоювати довіру сільськогосподарських та аграрних підприємств.

Основною продукцією портфеля компанії є органічні добрива під брендом «Українські гумати», які є ефективними стимуляторами росту та антистресантами для рослин.

Основними факторами успіху ТЗОВ «Українські гумати» є розміщення сучасного виробництва в зручній територіальній зоні, де є великі сировинні запаси, застосовуються високотехнологічні лінії щодо виробництва гуматів та здійснюється систематично контроль якості кожного етапу виробничого процесу. Високу ефективність продукції ТЗОВ «Українські гумати» підтверджено різноманітними дослідженнями, які також дають певні гарантії щодо відновлення родючості ґрунту та забезпечення до 150% росту врожайності.

4) «Агроексперт-Трейд». Компанію «Агроексперт-Трейд» засновано у 2005 році і вона на сьогодні є основним постачальником насіння польових культур, гумата калію, добрив від найкращих вітчизняних та світових виробників.

Проте компанія «Агроексперт-Трейд» на сьогоднішній день успішно розвивається, що дозволяє їй обирати тільки найкращі сорти, добрива, технології та надавати високоякісне сервісне обслуговування. Результатом таких зусиль є отриманий рекордний врожай, а саме в Хмельницькій області - 48 ц/га гречки та у Вінницькій області 119 ц/га пшениці.

Компанія у важкий для країни час прагне не тільки вижити, але й розвиватися. Це дозволило їй запровадити системи перевірки гарантії безпеки та результативності кожної партії посівних матеріалів.

Результат такої роботи – стабільність та ріст компанії, а також сформована довіра у клієнтів, серед яких половина вітчизняних аграрних компаній середніх розмірів.

5) ТМ «СтимОрганік». ТМ «СтимОрганік» належить Рівненському заводу гумінових добрив, який є сучасним українським виробником, продукцією якого є органо-мінеральні добрива, гумінові препарати, антистресанти та біостимулятори росту рослин для сільського господарства. Рівненському заводу гумінових добрив - це аграрна компанія, що займається виробництвом продукції на основі гумата калію, та впроваджує у свою діяльність на європейські цінності щодо якості та відповідальності.

На підприємстві працює досвідчена команда розробників та розвитку продукції і це дозволяє йому успішно утримувати лідерство на ринку України та пропонувати високоякісну продукцію. Основною метою ТМ «СтимОрганік» є задоволення потреб клієнтів через пропозицію продукції високої якості та забезпечення інформативного та післяпродажного супроводу.

Товарна лінія продукції ТМ «СтимОрганік» для позакореневого підживлення, стимуляції росту та подолання стресів розроблена із використання інноваційних технологій виробництва гумінової та фульвової кислоти. Кожну партію продукції ретельно перевіряють в лабораторії відповідно до стандарту якості ISO 9001:2015, що дозволяє підтвердити сертифікацію «Органік стандарт».

6) «Гектар». Компанія «Гектар» є однією з активних учасників ринку аграрної продукції України, має численні переваги, що надає їй широку популярність серед виробників та покупців.

Основною перевагою компанії «Гектар» є її власне пакування, що дає змогу полегшити транспортування і зберігання продукції. Через наявні прямі контракти з виробниками є можливість для компанії гарантувати якість та вигідні ціни для клієнтів, і цим самим забезпечувати стабільність та надійність.

Компанія «Гектар» також має широку партнерську мережу постачальників та кваліфікований персонал, що дає змогу забезпечувати високі стандарти обслуговування, і цим самим допомагати клієнтам у веденні свого господарства.

7) ПП НІК «Екологія» - це науково-інноваційний комплекс, що є провідним виробником концентрованих гуматів, гуматів калію та екологічних добрив для органічного виробництва в Україні.

Однією із інноваційних продуктів компанії є гумат калію «НітрогуматЄвро». У цьому продукті є повний набір необхідних мікроелементів і він є ефективним стимулятором росту рослин, який вирізняється активними антистресовими властивостями. Продукт можна використати для підживки рослин, фертигації та передпосівного оброблення насіння.

ПП НІК «Екологія» також займається виготовленням різноманітних продуктів, таких як гумат калію, гумат калію безбалластний, гумат калію концентрат, рідкий гумат калію торф'яний, гумат натрію, нітрогуматкалію-амонія та інших. Вся продукція реалізується на вітчизняному ринку, також окремі гумати, що виробляє компанія, успішно експортуються в інші країни.

8) НВК «ФЛОРЕНТА», спеціалізацією якої є розробка, виробництво та продаж високоякісних добрив для сільського господарства чи особистого підсобного господарства. Компанія розпочала роботу у 2015 році, і на сьогоднішній день можна відзначити високу якість її продуктів та постійно ведеться науково-дослідна робота з провідними науковими інститутами України.

До асортименту компанії входить більш як 35 видів продукції власного виробництва, а саме хелатні міңдобрива, рідкі N-P-K суміші, гумінові добрива та добрива для органічного землеробства. У виробничому процесі компанією використовується екологічно чиста сировина, а саме низинний торф із Західної України для гуматів та імпортна сировина із Європи та США для інших видів добрив.

Компанія постійно працює над підвищенням якості своїх продуктів, що підтверджується проходженням повної сертифікації за стандартом «Органік Стандарт». Таким чином, у 2017 р були сертифіковані 7 видів добрив, що дозволило отримати дозвіл на використання в органічному землеробстві при вирощуванні екологічно чистої продукції.

9) «Агро-Захист» є українським виробником біологічних засобів захисту рослин та комплексного органомінерального добрива для всіх видів сільськогосподарських

культур. Розробка та впровадження власних препаратів дали можливість компанії бути впізнаваною на ринку.

Компанія «Агро-Захист» була заснована у 2005 році, і на сьогоднішній є оптовим постачальником по всій Україні. Товарна лінія власного виробництва складається із більш як 20 позицій товарів. Широкий асортимент дозволяє покрити потреби рослин на всіх етапах росту, починаючи від передпосівного оброблення і закінчуючи збором врожаю.

Компанія працює на аграрному ринку України понад 15 років, що свідчать про перспективи розвитку та успіх «Агро-Захист». Її продукція складається із засобів захисту рослин, органо-мінеральних добрив, борнімікродобрив, гуматів, стимуляторів росту, протруйників та біодеструкторів.

10) «ENZIM Agro» – українським брендом біологічних засобів захисту та стимуляції росту рослин, які виробляються на заводі «ЕНЗИМ», розташованому у м. Ладижин. Продукція компанії розроблена з використанням інноваційних технологій, мета якої - задоволення потреб сільськогосподарських, овочевих, плодово-ягідних та декоративних культур, а також для підтримки органічного землеробства.

Підприємство пропонує комплексні рішення, використовуючи препарати ENZIM Agro, як для великих аграрних компаній, так і для невеликих фермерських господарств.

Проаналізуємо інтенсивність конкуренції на ринку органічних добрив за допомогою індекса Херфіндаля-Хіршмана. Чим можемо побачити рівномірність розподілу ринкових долей підприємств ринку органічних добрив. Визначається ІНН - індекс Херфіндаля-Хіршмана за наступною формулою:

$$IHH = \sum_{i=1}^n p_i^2, 0 > IHH \leq 1, \quad (1)$$

де p_i - доля на ринку i -ої фірми, долі одиниці;

n - число фірм на ринку.

Представимо результати оцінки індексу Херфіндаля-Хіршмана українського ринку органічних добрив в таблиці 1.

Таблиця 1 Розрахунок індексу Херфіндаля-Хіршмана українського ринку органічних добрив

Українські виробники органічних добрив	Обсяг реалізації, тис. грн.		Ринкова долі, долі одиниць		P_i^2	
	базовий період	звітний період	базовий період	звітний період	базовий період	звітний період
1. ТМ «Галичина»	5121,64	3670,8	0,2992	0,2283	0,0895	0,0521
2. Agro.Bio™	3111,44	3076,48	0,1818	0,1914	0,0330	0,0366
3. ТзОВ «Українські гумати»	2936,64	3102,7	0,1716	0,1930	0,0294	0,0372
4. «Агроексперт-Трейд»	2246,18	2254,92	0,1312	0,1403	0,0172	0,0197
5. ТМ «СтимОрганік»	1424,62	1345,96	0,0832	0,0837	0,0069	0,0070
6.Компанія "Гектар"	611,8	786,6	0,0357	0,0489	0,0013	0,0024
7. НІК "Екологія"	672,98	611,8	0,0393	0,0381	0,0015	0,0014
8. НВК «ФЛОРЕНТА»	314,64	367,08	0,0184	0,0228	0,0003	0,0005
9. «Агро-Захист»	288,42	201,02	0,0168	0,0125	0,0003	0,0002
10. «ENZIM Agro»	131,1	244,72	0,0077	0,0152	0,0001	0,0002
11. Organic TM	131,1	201,02	0,0077	0,0125	0,0001	0,0002
12.TrendOrganic	126,73	214,13	0,0074	0,0133	0,0001	0,0002
Всього	17117,29	16 077,23	1,0000	1,0000	0,1798	0,1578

Джерело. Сформовано автором за [5]

З таблиці 1 видно, що в базовому періоді індекс Херфіндаля-Гіршмана склав 0,1798, а у звітному періоді значення даного показника було 0,1578. Порогове значення індексу Херфіндаля-Хіршмана рівно 0,18. Якщо розрахункове значення вище порогового, то робиться висновок про дуже низьку інтенсивність конкуренції на даному ринку.

Розвиток кооперативного руху також може стати ключовим фактором успіху органічного сектору в Україні. Об'єднання фермерів у кооперативи дозволить їм спільно закуповувати необхідні матеріали та обладнання, ефективніше реалізовувати продукцію на внутрішньому та міжнародному ринках, а також легше просувати органічну продукцію серед споживачів.

Також важливо розробити та впровадити механізми фінансових гарантій та страхування для органічних фермерів, щоб зменшити ризики, пов'язані з органічним виробництвом. Це може включати спеціалізовані програми кредитування, субсидії на страхування врожаю та інші фінансові інструменти, що допоможуть фермерам відчувати більшу впевненість у своїй діяльності.

Участь міжнародних донорських організацій та фондів у фінансуванні проєктів, спрямованих на розвиток органічного сектору в Україні, також може надати значний поштовх для його зростання. Це може включати інвестиції в інфраструктуру, дослідження в сфері органічного землеробства, а також проєкти, спрямовані на підвищення обізнаності споживачів та популяризацію органічних продуктів [7].

Окрім того, важливо залучити до розвитку органічного сектору державні органи, громадські організації та приватний сектор. Співпраця між цими суб'єктами може сприяти розробці ефективної стратегії розвитку органічного виробництва, а також підтримці ініціатив, спрямованих на збільшення обсягів виробництва та споживання органічних продуктів здоровому способу життя населення.

Основні шляхи розвитку органічного сектору включають [8]:

- Створення сприятливого законодавчого середовища: необхідно розробити та впровадити чіткі правові норми та стандарти для регулювання органічного виробництва, сертифікації та маркування продукції. Це допоможе забезпечити якість та довіру до органічних продуктів серед споживачів.

- Підтримка малих сільськогосподарських господарств: Надання фінансової підтримки, консультацій та навчання малим фермерським господарствам допоможе їм перейти на органічне виробництво та забезпечити сталість їхньої діяльності.

- Розвиток інфраструктури: Інвестиції в розвиток необхідної інфраструктури, такої як обробне та зберігальне обладнання, логістичні системи та ринкові майданчики, сприятимуть підвищенню ефективності та конкурентоспроможності органічного сектору.

- Продовження наукових досліджень та інновацій: Інвестиції в дослідження та впровадження новітніх технологій у галузі органічного сільського господарства допоможуть підвищити врожайність, зменшити витрати та покращити якість продукції.

- Розширення експортних можливостей: Розвиток органічного сектору в Україні створить можливості для експорту високоякісних органічних продуктів на міжнародні ринки, що сприятиме збільшенню експортних доходів країни.

- Підвищення обізнаності споживачів. Розробка та реалізація ефективних маркетингових стратегій для популяризації органічних продуктів на внутрішньому ринку. Організація тематичних виставок, ярмарків, кампаній в соціальних мережах та інших заходів для просування органічної продукції.

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Загалом, Україна має значний потенціал на світовому ринку органічних добрив, але для його реалізації потрібні системні зусилля з боку держави, підприємств та суспільства. Шлях до успіху полягає у розвитку виробництва, вдосконаленні законодавства та створенні сприятливих умов для розвитку цього перспективного сектора економіки.

Україна, яка володіє великими сільськогосподарськими ресурсами, може виступати як ключовий учасник у розвитку цього сектора. Важливим кроком для України є не лише розвиток власного виробництва органічних добрив, але й активне залучення до світового ринку. Це означає розробку високоякісних продуктів, які відповідають міжнародним стандартам, а також ведення маркетингових та просувальних кампаній для привертання уваги світових споживачів.

Крім того, Україна може встановити партнерські відносини з іншими країнами, що активно розвиваються у цьому секторі, для обміну досвідом та технологіями. Це дозволить Україні прискорити свій шлях до лідерства на світовому ринку органічних добрив та забезпечити стаке підвищення ефективності в сільському господарстві. Україна має унікальні можливості для розвитку органічного сектора та зайняття важливого місця на світовому ринку. Проте, це потребує системного підходу, інвестицій та підтримки з боку держави та суспільства. За належної уваги та розвитку, Україна може стати визнаним лідером у цьому перспективному та важливому напрямку сільського господарства.

Author details (in English)

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT MARKET OF ORGANIC FERTILIZERS IN UKRAINE

Mariia PANCHENKO

Odesa Polytechnic National University

Ave. Shevchenko, 1, Odesa, 65044, Ukraine

e-mail: mary1@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7713-6139>

Abstract. *The market of organic fertilizers is especially important for Ukraine, because its effective functioning is of primary importance for ensuring the food, ecological and energy security of the state, on the one hand, and the bio-economic fundamental component, on the other hand, in connection with the fact that Today, Ukraine is one of the largest players in the world food market, occupying a leading position in the volume of exports of agricultural products. Therefore, the development of the market of organic fertilizers, in the conditions of constant growth in the cost of mineral fertilizers and their increasingly acute shortage in Ukraine, requires finding ways to increase the level of meeting the annually growing needs of agricultural enterprises to provide plants with nutrients. In view of this, the analysis of trends in the current state of the market and the determination of the prospects for its development become particularly relevant.*

The development of organic production is one of the important measures for the stable supply of the country's population with high-quality and safe agricultural products, it will contribute to the improvement of the economic, social and ecological situation in Ukraine, the complex development of rural areas, the improvement of the population's health and should become one of the factors of strengthening economic relations of the country with the European Community.

The article examines the state and prospects for the development of the Ukrainian sector of organic fertilizers. Key challenges such as lack of investment and low farmer awareness are noted, and the potential for further growth is indicated in the context of growing demand for organic products both domestically and internationally.

The main producers of the Ukrainian market of organic fertilizers were presented and an assessment of the intensity of competition in the market of organic fertilizers was carried out, the Herrfindahl-Hirschman index was calculated.

Considering the European experience in the sale of organic products, which indicates the diversity of sales channels, it can be determined that Ukraine has the potential to develop its sales markets for organic goods in a direction similar to that of Western countries.

Key words: *marketing, organic fertilizers, market, competitiveness, organic products, environmentalization.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pmodvu.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Panchenko, M. (2024) Problems and prospects of development market of organic fertilizers in Ukraine. *Socio-Economic Problems and the State* (electronic journal), Vol. 30, no. 1, pp. 86-97. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2024/24pmodvu.pdf>

Використана література:

1. Томашевська О. А. Органічне виробництво в світі: реалії та перспективи. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 161-164.
2. Артиш В. І. Виробництво органічної продукції в країнах Європейського Союзу. *Економіка АПК*. 2014. № 2. С. 93-96.
3. Маслак О. М. Аналіз світового ринку органічної продукції. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2014. Вип. 5. С. 65-68.
4. Липчук В. В. Українське органічне виробництво в контексті світового розвитку сільського господарства. *Збірник наукових праць. Економічні науки*. 2013. Вип. 9. С. 65-74.
5. Федерація органічного руху України. URL: <http://organic.com.ua/organic-v-ukraini>. (дата звернення: 28.04.2024).
6. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions empty on an action plan for the development of organic production. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52021DC0141> (дата звернення: 28.04.2024).
7. Органічне виробництво: має шанс подолати голод і глобальне потепління. *Український органік журнал «Organic UA»: веб-сайт*. URL: <http://organic.ua>.
8. Славгородська Ю. В. Виробництво органічної продукції в Україні: стан та перспективи. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 4. С. 49-54.
9. Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>.

References

1. Tomashevskaya, O. A. (2013) Orhanichne vyrobnytstvo v sviti: realiyi ta perspektyvy. *Innovatsiyana ekonomika*. 2013. no. 6. pp. 161-164.
2. Artysh, V. I. (2014) Vyrobnytstvo orhanichnoyi produktsiyi v krayinakh Yevropeyskoho Soyuzu. *Ekonomika APK*. no. 2, pp. 93-96.
3. Maslak, O. M. (2014) Analiz svitovoho rynku orhanichnoyi produktsiyi. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment*. vol. 5, pp. 65-68.

4. Lypchuk, V. V., Shuvar, B. I. (2013) Ukrayinke orhanichne vyrobnytstvo v konteksti svitovoho rozvytku silko hohospodarstva. Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomichni nauky. vol. 9, pp. 65–74.
5. The official site of Federation of Organic Movement of Ukraine. (2020) Federatsiya orhanichnoho rukhu Ukrayiny. URL: <http://organic.com.ua/organic-v-ukraini/> (accessed 28 April 2024).
6. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions on an action plan for the development of organic production. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/?uri=CELEX:52021DC0141>. (accessed 28 April 2024).
7. Ukrainskyj organik zhurnal «Organic UA» (2013) Orhanichne vyrobnytstvo: maye shans podolaty holod i hlobalne poteplinnya. URL: <http://organic.ua> (accessed 28 April 2024).
8. Slavhorodska, Yu. V. (2016) Vyrobnytstvo orhanichnoyi produktsiyi v Ukrayini: stan ta perspektyvy. Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii. no. 4, pp. 49–54.
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019) Zakon Ukrayiny «Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannya orhanichnoyi produktsiyi». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>. (accessed 28 April 2024).

© 2024 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
You are free to:
Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
Under the following terms:
Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
No additional restrictions
You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

